

ДЕРЖАВНА ПРИКОРДОННА СЛУЖБА УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ
СЛУЖБИ УКРАЇНИ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

РЕАЛІЗАЦІЯ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ
НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ
СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ:
СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

VI Міжнародна науково-практична конференція
(15 травня 2025 року)

УДК 305:355.08]08(043.2)

P-31

Реалізація гендерної політики на сучасному етапі розвитку сектору безпеки і оборони: стан, проблеми, перспективи : тези VI Міжнародної науково-практичної конференції (Хмельницький, 15 травня 2025 року). Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2025. 496 с.

Видання містить тези доповідей VI Міжнародної науково-практичної конференції “Реалізація гендерної політики на сучасному етапі розвитку сектору безпеки і оборони: стан, проблеми, перспективи”, яка відбулась в онлайн-режимі 15 травня 2025 року у м. Хмельницький на базі Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

УДК 305:355.08]08(043.2)

© Видавництво НАДПСУ, 2025

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова оргкомітету – заступник ректора (проректор) з наукової роботи Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького доктор педагогічних наук, доцент полковник Сергій БІЛЯВЕЦЬ;

заступник голови оргкомітету – начальник відділу – головний науковий співробітник науково-організаційного відділу Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького кандидат педагогічних наук, доцент полковник Юрій ДЕМ’ЯНЮК;

члени оргкомітету:

Урядова уповноважена з питань гендерної політики докторка юридичних наук, кандидатка філософських наук, професорка, заслужена юристка України Катерина ЛЕВЧЕНКО;

заступниця Міністра внутрішніх справ України, голова правління ГО “Українська асоціація представниць правоохоронних органів” Катерина ПАВЛІЧЕНКО;

помічниця Голови Державної прикордонної служби України з гендерних питань пані полковник Олеся КЛИМЕНКО;

міжнародна та національна експертка з гендерних питань, засновниця та старша аналітикиня Інформаційно-консультативного жіночого центру Олена СУСЛОВА;

експертка з тренінгів у сфері прав людини Консультативної Місії Європейського Союзу в Україні (КМЄС) Юлія ПЕТРОВА;

помічник ректора Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького з міжнародного та міжвузівського співробітництва – начальник групи міжнародного та міжвузівського співробітництва кандидат педагогічних наук, доцент полковник Андрій ЯНКОВЕЦЬ;

начальник режимно-секретного відділу Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького полковник Олександр КОВАЛЕНКО;

начальник видавництва Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького полковник Олег СВІДЕРСЬКИЙ;

радниця ректора з гендерних питань, старша наукова співробітниця (з гендерних питань) науково-дослідного відділення управлінської діяльності в Держприкордонслужбі України науково-дослідного відділу Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького докторка психологічних наук, професорка, заслужена працівниця освіти України Олена ВОЛОБУЄВА;

провідний науковий співробітник науково-дослідного відділення адміністративно-юрисдикційної та оперативно-розшукової діяльності Держприкордонслужби України науково-дослідного відділу Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького доктор юридичних наук, професор Валентин ЗЬОЛКА;

секретарка оргкомітету – старша наукова співробітниця відділення наукової, науково-технічної діяльності та інтелектуальної власності науково-організаційного відділу Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького кандидатка наук з державного управління Ілона ЯРМОЛИНСЬКА.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЖІНОК-САПЕРІВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

Владислав ПЛАТОНОВ

Долучення жінок до військової служби в багатьох країнах світу сьогодні не є чимось незвичним. Доведено, що жінки нарівні з чоловіками можуть виконувати службові завдання не тільки в діяльності із забезпечення та підтримки, а й брати участь безпосередньо в бойових діях, перебувати на рядових посадах, бути лідерами підрозділів і обіймати керівні посади.

Окрім процесу кар'єрного зростання та отримання військових звань, значною проблемою було те, що жінки не могли долучатися до всіх існуючих армійських бойових посад. У 2016 році Міністерство оборони США відкрило доступ жінкам до проходження служби на бойових посадах за всіма військовими спеціальностями, зокрема за напрямом інженерно-саперної діяльності. Однак, попри офіційне відкриття всіх військових спеціальностей для жінок, процес їхньої інтеграції в бойові підрозділи залишався складним [3].

На сьогодні в підрозділах військ США та країн-членів НАТО частка жінок-саперів є незначною – усього 2 % від загальної кількості осіб зі штату інженерних підрозділів у військах. Найбільша частка жінок-саперів із цієї відсоткової групи припадає на контингент Військово-морських сил США. Так, сапери флоту виконують завдання з розмінування акваторій та берегових зон, де в минулому відбувалися активні бойові дії. Сапери Військово-повітряних сил та армійських підрозділів США здебільшого виконують саперні роботи в зонах активних бойових дій, де основна діяльність припадає на знешкодження саморобних вибухонебезпечних предметів.

Для долучення в саперні підрозділи жінкам доводиться проходити базову військову підготовку нарівні з чоловіками та додаткове навчання за фахом спеціаліста з утилізації вибухонебезпечних предметів – Explosive Ordnance Disposal (EOD).

Варто зазначити, що у 1974 році вперше у військовій практиці США жінка стала випускницею школи спеціалістів із утилізації вибухонебезпечних предметів та долучилася до лав армійського підрозділу. До цього часу навчатися та продовжувати службу за спеціальністю сапера могли лише військовослужбовці-чоловіки. А вже у 1994 році перша жінка-сапер долучилася до військової служби та була призначена сержантом підрозділу [5].

На сьогодні процес залучення жінок до проходження служби та виконання завдань в інженерно-саперних підрозділах у світі має такий вигляд:

в арміях США та Канади жінки мають рівні можливості з чоловіками для служби в інженерних підрозділах, зокрема в саперних частинах. Вони беруть участь у бойових операціях, гуманітарних місіях та програмах розмінування;

у Великій Британії жінки активно залучаються до військових інженерних підрозділів. У країнах Європейського Союзу існують спеціалізовані навчальні програми для жінок, які бажають працювати в галузі розмінування. Хоча в цих країнах відносно невеликий відсоток жінок-саперів у збройних силах, є активне залучення жінок до сфери гуманітарного розмінування, зокрема в некомерційних організаціях;

в африканських країнах, а саме Анголі та Мозамбіку, жінки працюють у цивільних некомерційних саперних організаціях, що займаються гуманітарним розмінуванням після збройних конфліктів. У Камбоджі діє одна з найбільших у світі програм із залучення жінок до гуманітарного розмінування [7].

Попри офіційне визнання рівних можливостей для чоловіків і жінок у збройних силах, сьогодні жінки-сапери все ж стикаються з низкою труднощів:

по-перше, фізичне навантаження за цією професією є значним, оскільки саперам доводиться працювати у важкому спорядженні та виконувати завдання в екстремальних умовах [2; 4];

по-друге, гендерні стереотипи досі впливають на сприйняття жінок у військових колективах, що може спричиняти упереджене ставлення з боку колег або командування.

Однак практика показує, що жінки можуть бути не менш ефективними в саперній справі, ніж чоловіки. Наприклад, у досвіді військового контингенту країн членів НАТО та США є численні випадки, коли військовослужбовиці демонстрували високий рівень професіоналізму, приймали стратегічно важливі рішення під час виконання завдань та виявляли витримку в критичних ситуаціях.

Одним із важливих аспектів інтеграції жінок у саперні підрозділи є психологічна підготовка. Робота сапера вимагає високої концентрації уваги, стійкості до стресу та здатності швидко ухвалювати рішення. Тому поряд із фізичною підготовкою велике значення мають тренування, спрямовані на розвиток емоційної стійкості та когнітивних навичок.

У перспективі зростання кількості жінок у саперних підрозділах потребує подальшої адаптації військової інфраструктури, впровадження програм підтримки та створення умов для їхнього професійного розвитку. Попри всі виклики, їхня присутність у бойових підрозділах є важливим кроком до досягнення гендерної рівності у сфері оборони та безпеки.

Значний вплив на зміну ставлення до жінок у збройних силах мали позитивні приклади військовослужбовиць, які виявили себе в зонах бойових дій, виконуючи обов'язки лідерів підрозділів. Крім того, підготовка та навчання жінок-військовослужбовиць стали пріоритетом у багатьох краї-

нах, що дозволило їм бути ефективними на своїх місцях у бойових підрозділах [1].

Попри значний прогрес, жінки у війську й досі стикаються з рядом викликів, зокрема з необхідністю адаптації військової інфраструктури до їхніх потреб, забезпечення рівних можливостей для кар'єрного зростання та подолання ризиків дискримінації. Водночас, їхня участь у бойових діях стала вагомим внеском до досягнення гендерної рівності у сфері оборони [6].

Отже, досвід інших країн демонструє, що жінки можуть ефективно працювати саперами, виконуючи як бойові, так і завдання з гуманітарного розмінування. Запозичення передових практик сприятиме розширенню можливостей жінок у цій сфері в Україні.

Список використаних джерел

1. BAGRAM AIRFIELD Afghanistan U.S. Air Force Staff Sgt. Liz Spradley 755 Air Expeditionary Group, Explosive Ordnance Disposal (EOD), Operation Location Alfa, Bagram Airfield, Afghanistan, demonstrates some of EOD's equipment to AFCENT Command Chief Mark Vi | The Ground Truth Project. The Ground Truth Project. URL: <https://thegroundtruthproject.org/meet-air-force-bomb-tech-robots-help-ed-disarm-ieds/bagram-airfield-afghanistan-u-s-air-force-staff-sgt-liz-spradley-755-air-expeditionary-group-explosive-ordnance-disposal-eod-operation-location-alfa-bagram-airfield-afghanistan-demonstrates/> (date of access: 20.02.2025)

2. EOD tech first, female second. DVIDS. URL: <https://www.dvidshub.net/news/293215/eod-tech-first-female-second> (date of access: 25.03.2025).

3. Female EOD officer Capt. Ashley Sorensen: Doing the uncomfortable to promote change. URL: <https://www.army.mil/article/202792> (date of access: 20.02.2025).

4. Women of Navy EOD: Ens. Brie Coger. DVIDS. URL: <https://www.dvidshub.net/news/315382/women-navy-eod-ens-brie-coger> (date of access: 24.02.2025).

5. Women's Leadership Summit marks 50 years of women in EOD. *Eglin Air Force Base*. URL: <https://www.eglin.af.mil/News/Article-Display/Article/3870492/womens-leadership-summit-marks-50-years-of-women-in-eod/> (date of access: 21.02.2025).

6. Платонов В. М. Жінка-сапер сьогодні: досвід російсько-української війни. *Актуальні питання забезпечення службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони* : матеріали III Всеукраїнської конференції, м. Харків, 25 квітня 2024 року. Харків : ФОП Бровін О. В., 2024. С. 301–303

7. Платонов В. Особливості діяльності жінок-саперів у сегменті гуманітарного розмінування. *Реалізація гендерної політики на сучасному етапі розвитку сектору безпеки і оборони: стан, проблеми, перспективи* : тези V Міжнар. науково-практ. конф. (Хмельницький, 16 травня 2024 р.). Хмельницький : Вид-во НАДПСУ. 2024. С. 318–321.

<i>Основні підходи в гендерній політиці</i> Наталія НАЗАРЕНКО	286
<i>Ефективна державна політика у сфері управління людськими ресурсами у системі МВС України (гендерний аспект)</i> Лариса НАЛИВАЙКО.....	289
<i>Рівні права та можливості жінок і чоловіків у системі освіти, підвищення кваліфікації та просування по службі у секторі безпеки і оборони</i> Віктор ОКСЕНТЮК, Дмитро ОЛЕШКО Михайло СИНІШИН	295
<i>Право людини на мир: вектор гендерних досліджень</i> Наталія ОНІЩЕНКО	299
<i>Реалізація гендерної політики на сучасному етапі розвитку сектору безпеки і оборони: стан, проблеми, перспективи</i> Катерина ПАВЛЮСЬ.....	304
<i>Імплементация гендерної політики НАТО у сектор безпеки та оборони України</i> Іван ПАВЛЮК, Ольга ЦАРЕНКО	308
<i>Особливості правового регулювання питань гендерної рівності прав жінок і чоловіків в умовах дії правового режиму воєнного стану</i> Тетяна ПАНЬКО	311
<i>Роль жінок у миротворчих місіях та операціях НАТО</i> Олександра ПАРЧЕВСЬКА, Артур САТИРОВ	316
<i>Жінки у прийнятті рішень під час вирішення збройних конфліктів</i> Василь ПАУН, Дмитро ОЛЕШКО, Михайло СИНІШИН	319
<i>Психологічні особливості діяльності жінок-саперів військовослужбовців: закордонний досвід</i> Владислав ПЛАТОНОВ.....	323

**РЕАЛІЗАЦІЯ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ
НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ
СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ:
СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

**Тези VI Міжнародної науково-практичної конференції
(15 травня 2025 року)**

Коректори: Т. О. Маляр, І. М. Бабина, О. В. Коломійчук, А. І. Дияк

Комп'ютерна верстка О. В. Філіпенко

Відповідальність за достовірність фактів та інших даних несуть автори

Здано до набору 26.05.2025. Підписано до друку 19.08.2025

Формат 60×84/16. Гарнітура SchoolBook.

Ум. друк. арк. 28,83. Обл.-вид. арк. 29,76

Видавництво Національної академії

Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3010 від 22.10.2007